

90. Yorumlayıcı Çeviri Kuramı Açısından Albert Camus'nün "Yabancı" Adlı Romanının Çevirilerinin İncelenmesi¹

Muzaffer KAYA²

APA: Kaya, M. (2023) Yorumlayıcı Çeviri Kuramı Açısından Albert Camus'nün "Yabancı" Adlı Romanının Çevirilerinin İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 1401-14012. DOI: 10.29000/rumelide.1406027.

Öz

Çeviri eylemi akla gelince ilgili sürecin ne anlama geldiği biliniyormuş gibi hissedilir ama çeviri yapılmaya başlandığında ve sorunlarla karşılağıldığında bu alanın zorlukları ve bir yöntemin eksikliği ortaya çıkmaktadır. Çeviri, çevirmen açısından iyi tanımlanmış nitelikler ve yetenekler gerektiren bir araştırma alanıdır. Bu bağlamda, çeviribilimin disiplinlerarası özerkliğinin sağlanabilmesi için çeviri metninin tüm disiplinleri dikkate alarak ve temeli sağlam bir çeviri kuramına dayandırılması gereklidir. Nitelikli bir çeviri ürünü elde etmek için de Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'na yıllardır başvurulmaktadır. Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'na göre çevirmenin çeviri eylemini gerçekleştirirken uygulayacağı belli aşamalar mevcuttur. Bu aşamalar anlam (fr. sens), anlama (fr. compréhension), sözcüklerden sıyırma (fr. déverbalisation) ve yeniden dile getirmedir (fr. réexpression). Bu aşamaları geçtikten sonra ortaya çıkan iki tür çeviri ürünü söz konusudur; "eşdeğer bir çeviri ürünü" ve "uygun çeviri ürünü". Eşdeğer bir çeviri hedef dilin dilsel ve kültürel öğelerini gözeterek yapılan bir aktarımdır. Uygun olarak kabul edilen bir çeviri, kaynak metnin dilsel özelliklerine sadık kalınarak gerçekleştirilen bir aktarımdır. Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'na uygun olarak yapılan bir çeviri, eşdeğeri ile yapılmış çeviri olarak kabul edilir. Bu çalışmada amaç, bu kuramın özünü, yorumlayıcı modelini ve Albert Camus'nün Yabancı adlı romanının iki farklı çevirmen tarafından çeviri eylemi sırasında uyguladıkları çeviri aşamalarını belirlemeyi ve ortaya çıkan çeviri ürünlerini Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'na göre betimlemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yorumlayıcı Çeviri Kuramı, Anlam, anlama, sözcüklerden sıyırma, yeniden dile getirme

¹ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmaı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 16.10.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1406027

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu / Dr. Kırıkkale University, School of Foreign Languages (Kırıkkale, Türkiye), muzafferkaya23@hotmail.com, **ORCID ID:** 0000-0003-0145-690X, **ROR ID:** https://ror.org/01zhwwf82, **ISNI:** 0000 0004 0595 9528, **Crossref Funder ID:** 100019442

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Analyze The Translations of The Novel "The Stranger" by Albert Camus in Terms of The Interpretive Theory of Translation³

Abstract

When the term translation comes to mind, you have the impression of knowing what it means, but when the practice of translation is launched and problems are encountered, the difficulties of this field and the lack of method appear. Translation is a field of research that requires well-defined qualifications and abilities for the translator. In this context, in order to ensure the interdisciplinary autonomy of the translated text, the translated text must take into account all disciplines and be based on a solid theory of translation. And Interpretative Theory of Translation has been used for years to produce a good translation product. According to interpretative translation theory, there are certain steps that the translator will go through while performing the translation process. These stages are sense (sense), comprehension (comprehension), stripping of words (deverbalization), and reformulation. There are two types of translation products that emerge after going through these steps; an equivalent translation product and a suitable translation product. An equivalent translation is a transfer made taking into account the linguistic and cultural elements of the target language. A translation made in accordance with the Interpretive Theory of Translation is considered to be a translation made with an equivalent. In this study, the objective is to highlight the essence of this theory, its interpretative model, and all the translation steps applied by two different translators during the translation process of the novel *The Stranger* by Albert Camus and to describe the resulting translation products according to the Interpretative Theory of Translation.

Keywords: The Interpretive Theory of Translation, comprehension, deverbalization, reformulation

1. Giriş

Çeviri, iletişim için vazgeçilmez bir araç hâline gelmiştir. Günümüzde ülkeler arası ticaret çoğalmakta ve giderek daha fazla çeviriye ihtiyaç duyulmaktadır. Çevrilen romanlar kadar aldığımız bilgilerin niceliği de çeviri sayesinde bize geliyor. Çeviri işlemi; sözlü, teknik, edebi, otomatik ve hatta pedagojik çeviri adı altında gruplandırılmaktadır. Çeviri, pek çok alanda yer alan her türden metnin gerekliliklerine uymak zorundadır. Lisans öğrencilerine yönelik işlenen ekonomi içerikli bir metin, edebiyat çevirisi yaklaşımı ile çevrilemez. Bu nedenle çevirmen çeviri işlemini gerçekleştirirken dil bilgisi ile kültürel bilgisini ve metnin üzerinde etkili olan diğer unsurları da hesaba katmayı gerektiren hassas bir görev üstlenir. Çevirmen iletişimden sorumlu kişidir, birçok niteliğe de ihtiyacı vardır : zeka, anlama yeteneği, dilsel yetenek, entelektüel merak, çözümlene, duyarlılık vb.

Bu kuram, çevirinin zihinsel sürecine özel bir ilgi duyarak, kuramsal varsayımlarını hem psikolojiden hem de bilişsel bilimlerden ödünç alır. Çevirinin, bir anlam kimliğinin bir biçim eşdeğerliği içinde

³ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 16.10.2023-Acceptance Date: 20.12.2023-Publication Date: 21.12.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1406027

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

yeniden tanımlanması olduğu fikrinden yola çıkan yorumlayıcı kuram, her şeyin çevrilebilir olduğunu ve farklılıklara rağmen her dilin her şeyi tanımlayabileceğini öne sürer.

Araştırmanın kuramsal bölümünü oluşturacak olan kuramsal çerçeve başlığında, Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'ndan bahsedilecektir.

2. Kuramsal Çerçeve

Yorumlayıcı Çeviri Kuramı

Yorumlayıcı Çeviri Kuramı, 1960 yılında Fransa'daki ESIT (Tercümanlar ve Çevirmenler Yüksek Okulu) okulu ile Danica Seleskovitch ve Marianne Lederer tarafından ortaya konmuştur. Her iki kuramcı da konferans çevirmenleridir. Bu kuram ile çevirmen yorumcu olur, bir başka deyişle, bu kuramda öncelik, iletinin anlamının çevirmen tarafından iyice algılanmasıdır. Metine algısal yaklaşım sadece kelimelerle veya cümlelerle değil, ifadenin bağlamsal anlamıyla da ilgilidir. Bu kuramın savunucularına göre çevirmen metni anlamak için çeviri yapmaz, kaynak metinde söylenmek istenen anlamın anlaşılmasını sağlamak için çeviri yapar.

Bu kuramın öncüleri ve savunucuları olan Danica Seleskovitch ve Marianne Lederer diğer kuramlardan farklı olarak, bu kuramın anlam, anlama aşamasına vurgu yapmışlardır ve çevirinin bir iletişim sorunu olduğunu düşünürler. Çevirinin, bir metnin anlamını kavramak ve kavranılan anlamı yazılı olarak yeniden ifade etmekten oluşan bir işlem olduğunu öne sürerler. Kuramda etkili bir yöntem oluşturmak için çeviri sürecini ve çevirmenin kafasında neler olduğunu açıklamaya çalışırlar. Kaynak dilde bir anlama aşaması, ardından hedef dilde bir ifade aşaması ayırımına dayanan geleneksel yaklaşımları sorgularlar.

Sözlü çeviri için geliştirilen, yazılı çeviride de yoğun olarak kullanılan Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'na göre amaç sözcüğü sözcüğüne çeviri değil, kaynak metinden de uzaklaşmadan anlamı çevirmektir. Bu kurama göre, çevirmen, kaynak dilin her türlü dilbilimsel kurallarını çok iyi bilmeli ancak iyi bir çeviri için bu kurallardan uzaklaşarak anlamayı hedeflemelidir (Tekin N. , 2015).

Çevirmen, iki dilin ustası ve çalışmaların aracı olarak görülür. Çevirmen söz konusu dillerde yetkin olmakla kalmaz, aynı zamanda onları iyi anlamak ve iyi aktarabilmek için metni çevreleyen diğer unsurları da kavraması gerekir : Ör: erek kültürü, normlarını, geleneklerini vb. Çeviri artık dilleri karşılaştırmak için bir araç değil, bir iletişim aracıdır. Çeviri teriminin tanımı, özel bir iletişim durumu olarak önemini vurgulamaktadır.

Anlam (Fr. sens)

Günümüzde çeviride en önemli şeyin anlam olduğu konusunda tüm çevirmenler hemfikirdir. Ancak birçoğu anlam "fr. sens" ve ifade "fr. signification" arasında ayırım yapmaz. Onlar için her şey anlam gibi görünür : sözcüklerin anlamı, cümlelerin anlamı, metnin anlamı. Elbette, Fransızcada anlam "sens" ve ifade "signification" eşanlamlıdır. Ancak bu iki kavram arasında bir ayırım olmadığında, çevirmenler bazen sözcüğü sözcüğüne çeviri yapma tuzağına düşerler. Bu nedenle çevirmenlerin, çevrilecek metnin dilsel biçimine sadık kalmaya çalışarak kaynak metnin yazarına ihanet etmemek için anlam, güncel anlam ve dilsel birimlerin anlamı arasında bir ayırım yapması önemlidir.

Herhangi bir bağlamdan bağımsız olarak, sözcükler açık bir karaktere sahiptir : her biri bir kavrama veya bir kavramlar listesine atıfta bulunur, bu durum da ilgili bağlamın anlamı veya olası anlamlarını şekillendirir. Bir metinde veya söylemde, kullanılan kavramlarla anlamlardan biri gerçekleşir ve alıcı, sahip olduğu artalan bilgileri ölçüsünde bu kavramları yorumlayarak anlam inşa eder.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Güncel anlam, anlamın ortaya çıkışında yer alan dilsel unsurlardan biridir, ancak dilsel anlamların ve bir metin veya konuşma bölümünün ilgili bilişsel tamamlayıcılarının kaynaşma ürünü olan anlamla karıştırılmamalıdır. D. Seleskovitch'e göre, "Anlam, bir düşüncedir veya konuşmacının söylemek istediği şeydir ; dinleyici için ise algılanandır." (Seleskovitch ve Lederer, 1984:256) Anlam kelimelerin toplamı değil, örgensel bir bütündür.

Danica Seleskovitch (1977) sözel ve sözel olmayan anlam arasındaki ayrımı kuramsallaştırmış, bu nedenle çeviri sürecini üç aşama belirleyerek açıklamıştır. Sözcüklerden sıyrılmış bir metin : anlama ; sözcüklerden sıyırma ve sonunda en önemli adım olan yeniden ifade etme veya yeniden düzenleme aşaması kaynak iletinin anlamına koşut bir iletinin aktarımının sonucu olarak kabul edilir.

Ortaya çıkan bu kuram, örtük (konuşmacının veya yazarın söylemek veya ifade etmek istedikleri) ile açık (gerçekte söylenen veya ifade edilenler) arasında ayrım yapar : çeviriyi etkileyen dilbilimsel olmayan unsurlar kesinlikle vardır ve "anlam kuramının merkezi kaygısı *anlam* sorunudur" (Raková Z. , 2014, s. 148). Sözsüz unsurdur "çünkü hem konuşmacının söyledikleriyle (açık) hem de doğrudan söylemedikleriyle (örtük) ilgilidir".

Anlama (Fr. Compréhension)

Anlama, çeviri sürecinde yorumlayıcı kuram için ilk ve temel bir aşama olarak görülmektedir. Bu kuram, yorumlanacak veya aktarılacak bağlamsal içeriğe dayanır, çünkü çeviri sürecini yöneten dilsel işaretler arasında soyut ilişkiler vardır, ancak bu anlamı özümsemek için kavramsal içeriği göz ardı ettiği anlamına gelmez.

Çeviri süreci, bir metnin algısal çözümlenme ile bir takım tamamlayıcı süreçleri kapsar, bu işlem aktarılmaya hazır herhangi bir metne uygulanabilen temelleri veya ölçütleri içermez, ancak bir ön yorumlamaya, tüm etkinliklerin zihinde gerçekleştiği, metinsel bütünlükten kurtulan ve böylece çevrilen metnin bağlamsal içeriğine dokunmasına izin veren bir anlayışa sahiptir. Yani bizi ilgilendiren aslında çeviri sürecindeki algısal işleyişler çünkü bu durum, sürecin ilk aşamasıdır. Yani bu algısal işleyiş bir metnin anlamını kavramak için algısal bir güç olarak kabul edilir.

Bir metni çevirmek için esas neden şüphesiz ki, kaynak metnin sözcüklerinin anlamını kavramak olacaktır çünkü çeviri, anlamaya ve sonra ifade etmeye dayanır : Bu iki aşamanın "belirli bir bilgiye sahip olmayı" gerektirdiği oldukça açıktır : metnin dilbilgisi, bağlamın anlaşılması, yazı dilinin ustalığı.

Bu bağlamda, Vinay ve Darbelnet (1977 : 24) şöyle belirtmektedir : "Çevirinin amacı, yabancı dilde söylenenleri veya yazılanları hedef kitleye aktarmaktır. Çevirmen, anlamak için değil, insanların anlamasını sağlamak için çevirir. Çevirmeden önce kendisi anlar".

Sözcüklerden Sıyırma (Fr. déverbalisation)

Kaynak metnin çeviri sürecindeki anlama işini tamamlayan çevirmen, sözcüklerden sıyırma aşamasına geçer. Bu aşamanın amacı, çevirmenin okuduğu ya da duyduğu ifadeyi oluşturan tüm sözcüklerinden, anlamlarından ve göstergelerinden sıyırma ya da ayırmadır. Delisle bu aşamada anlamı şöyle tanımlar : "Anlam, sözcüklerinden sıyrılmış ; yani tüm anlamlarından arındırılmış bir şekilde kavranılır" (1980, s.77). Lederer de bu aşamayı şöyle açıklar: "Bir metnin anlaşılmasının ve diğer bir dilde yeniden ifade edilmesinin arasındaki çeviri işleminin ulaştığı evredir. Bilişsel ve duygusal bir anlamın kavranıldığı esnada dilsel göstergelerden kurtulma söz konusudur" (1994, s.212).

Sözcüklerden sıyırma işlemi, biçimin anlamının çıkarılmasını olanaklı kılar, ama aynı zamanda aynı ilk etkilerin yeniden üretilmesini sağlayarak kaynak metnin tüm eşdeğer anlamsal yükünü aktarma araçlarını diğer dilde bulmayı olanaklı kılar.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Yeniden İfade Etme (Fr. réexpression)

Yeniden ifade, yorumlayıcı çeviri kuramının üçüncü aşamasıdır. Bu aşama anlam aktarımı ile ilgilidir. Çevirmen, kaynak metindeki anlamı aktarır. Yeniden ifade aşaması, çevirmenin söz konusu iki dilde yetkinliğini yapıtın alıcılarının kaynak metin yazarının söylemek istediği anlamı veya iletiyi algılamalarını sağlamak için çevirmenlik yeteneğini ortaya koyması gereken hassas bir aşamadır. Bu nedenle, çevirideki en temel kavram olan anlama aşamasını iyi bir biçimde kavrayabilmesi için çok dikkatli olması gerekir.

Yeniden ifade aşamasında, kaynak metindeki anlamı etkileyen birçok unsur vardır. En önemli olanı ise çevirmenin kendisidir. Bunun nedeni, çevirmenin bütün entelektüel ve tinsel özelliklerinin kaynak metnin yazarıyla farklı bakış açısı ve algısal yaklaşıma sahip olmasıdır. Çevirmen kendi çalışmasının etkinliğini belirler çünkü eserin yazarından tamamen farklı olarak kendi tinsel ve entelektüel özelliklerini çalışmasına aktarır. Dolayısıyla farklı alanlarda çeviri eylemini gerçekleştiren çevirmenleri dikkate almak gerekir. Yapıtları okuyacak hedef kitleye onları özgün biçimiyle aktararak anlamasını sağlamalıdır.

Çevirmen, kaynak dildeki örtük anlamı yeniden ifade etmelidir. Aktarma aşamasında kaynak dildeki iletiye eşdeğerlikler oluşturarak sadık kalınmalıdır. Bazen örtülü olanın nesnel tutum için açık hâle getirilmesi gerekir ve bunun tersi de geçerlidir. Kaynak metin eşdeğer bir şekilde aktarılarak denklik sağlanmış olunur. Bununla birlikte, rakamlar, numaralandırmalar, hâlihazırda tercüme edilmiş ve yaygın olarak kullanılan filmlerin başlıkları, vb. gibi yazılarda yazarın diline kesinlikle sadık kalmayı isteyerek, çelişkili bir şekilde, ona ihanet etmiş olunur. Çünkü karışık bir çeviride, özellikle yazınsal çeviride yeniden üretememe çelişkisi doğar. Yazarın kaynak kültür üzerinde yarattığı etkinin bir eş değerini hedef kültürde yaratmaya çalışılması gerekmektedir. Şu söylenebilir ki çeviri işine ne kadar az hazırlıklı olunursa, sözcüklere o kadar çok bağlanılmış olunur ve bir sözlükle ne kadar çok çeviri yapılırsa bağlam da bundan o kadar çok etkilenir. Çoğu zaman olduğu gibi, ana dillerine çeviri yaparken, çevirmen ana dilini iyi kullanmayı bilmelidir. Bu yüzden yazınsal çevirilerin ne kadar önemli olduğunu söylemeye gerek bile yoktur. Yabancı dile çeviri söz konusu olduğunda sorun belirli bir şekilde ortaya çıkar.

Sadakatten bahsedecek olursak, Albir (1990:13) bize sadakat ve anlam ile ayrılmaz üç değişken verir: kaynak metin yazarının söylemek istediği, varış dili ve alıcı. Yani çevirmen, kaynak metnin anlamını aktarabilmeye çalışmalı ve aynı zamanda hedef dilinin dilbilgisi kurallarına özen göstermelidir. Örneğin, Fransızcada uyruk sıfatları küçük harfle yazılır. Dilimizde ise bu kelimelerin ilk harfi büyük yazılır. Öte yandan alıcı kitlesini de düşünmeliyiz. Çevirmen, okuyucu kitlesinin seviyesini dikkate alarak onların yapıtın dilini anlamalarını sağlayacak bir dil kullanmalıdır.

Eşdeğerlik ve Uygunluk (Fr. équivalence et correspondance)

Eşdeğerlik çeviri işleminin merkezidir, aynı nesneyi işaret ederek benzer bir düşünceye atıfta bulunur ve bu bir yaratıcılık eylemidir. Uygunluk ise dilin bir gerçeği olarak tekrarlara tabidir.

Çeviri, metinlerle ilgilidir. Alanı, sözcüklerin ve cümlelerin okuyucuların zihinsel ve duygusal girdileriyle zenginleştirildiği söylemdir ; daha sonra sözcüksel yazışmadan, dilsel bir dizgeyi çevirmek yerine, zihnin özgün sözcülerden çok uzakta sağladığı durumları hayal ederek, söylenmemişi, örtük olanı ve gösterileni dikkate alan sözcüklerden sıyrma sürecinin bir parçası olan zihinsel temsildir. Bu, anlamın sözel olmayan durumunun kanıtıdır ve onu ortaya çıkarmak için metnin türünü ve ruhunu birleştirmek gerekir, çünkü aktarım yapmak, anlam kimliğini biçimlerin eşdeğerliğinde yeniden kurmaktır. Bir metni iyi anladığımızda, sözcüklerini unutturuz, o zaman çevrilmiş metin zorunlu olarak ikinci planda kalır ve

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

metnin kimliğini (teması, yazarı, felsefesi, kültürü) göz ardı etmeden özgün biçiminden ayrılır. Bu, iki metin arasında şu ya da bu şekilde bir farklılık olmaması gerektiği anlamına gelir ; çünkü özgünden çevirisine geçiş, bir ötekiliğin, uygun olanın ve yabancıнын bir parçası olan eytişimsel bir süreklilik oluşturmaktadır.

Ötekilik, her şeyden önce, tüm benzerliklerin veya sözcüksel veya sözdizimsel karşılıkların rastgele olduğunu bilerek, metin düzeyindeki farklılığın ötesinde, bir deyimden diğerine geçiştir. Ötekilik, yazarın baştaki iletiyi okuyucusu için daha anlaşılır, daha alakalı hâle getirmek için silerek, benimseyerek, diğer dildeki, diğer kültürdeki karşılıklarını arayarak sık sık değiştirmesi anlamına gelir. Çevirmenin bu düzenlemeden, yani bu söylemsel ve dilbilimsel düzenlemeden, gerçekte ne özgünüyle ne de diğerleriyle tamamen aynı olmayan, ancak onun yerini alabilecek bir metin ürettiği söylenebilir. Dahası, biçimlerdeki farklılık, iki düşünce öznesi arasında bir benzerlik kurulmasını engellemez: aynı şeyi farklı deyişlerle söylemek, anlamın zorunlu olarak "ifade edebilecek" biçime bağlı olmadığını söylemek anlamına gelir.

Eşdeğerlik, işte bu ikili buluşma noktasıdır, ancak yorumlanması gereken yapıları yeniden üreten biçimsel düzlemde bağımsızdır. Değerlerin çözümlenmesi; düz anlam, yan anlam, ritim, estetik vb. bütün bunlar anlamın üretilmesine yardımcı olur. Eşdeğerlik, metin üzerinde çalışan kişinin yaratıcılığının ürünüdür, çünkü sözcüklerin ötesinde, sözcükler onu belirleyen aracı değil, nesneyi ifade ederek yüzeye çıkardıkları anlamı üretirler. Bu olay, yazarın düşüncelerinin, duygularının ve bu ötekilik biçiminin yeniden üretilme sorunudur.

3. Yöntem

Bu çalışmada üç romandan kesitler sunulacaktır. Birinci roman: Çeviri 1 (Ç1) : 2008 yılında 26. Basımı olan ve Can Yayınlarından çıkan Vedat Günyol'un çevirdiği eser. İkinci roman : Çeviri 2 (Ç2) : 2015 yılında 51. Basımı olan Can Sanat Yayınlarından çıkan Samih Tiryakioğlu'nun çevirdiği eser. Üçüncü roman ise : Kaynak Metin (KM) : L'Étranger (1942). Édition du groupe « Ebooks libres et gratuits »

Çeviri metinleri yukarıda madde halinde sunulan kaynaklardan özenle seçilmiştir. Bu metinlerde tespit edilen örnekler özgün metinle karşılaştırılarak D. Seleskovitch ve M. Lederer tarafından geliştirilen Yorumlayıcı Çeviri Kuramı çerçevesinde ; anlam, anlama, sözcüklerden sıyrma ve yeniden dile getirme aşamalarını izleyerek incelenecektir. Kaynak metinden titizlikle seçilen paragrafların çevrilmiş olan tümceleri, sözü edilen kuramın temsil ettiği koşullar gözetilerek çizgeler yardımıyla incelenmiştir. Bu çözümlenmelerden elde edilen veriler romanın aslı ve iki çevirisinden ibarettir.

Çözümleme

Çözümleme sürecinde örnekleme yer alan çevirilerden örnek metinler alınarak, çeviri aşamalarını belirlemeye yönelik bir çözümleme yapılmıştır.

ÇİZGE 1

KM	Ç1	Ç2
« C'était un petit vieux, avec la Légion d'honneur. Il m'a regardé de ses yeux clairs. Puis il m'a serré la main qu'il a gardée si longtemps que je ne savais trop comment la retirer. » s. 5	« Ufak tefek bir ihtiyardı, göğsünde <i>Légion d'honneur</i> nişanı vardı. Pırl pırl gözlerini bana dikti. Sonra elimi sıktı, uzun süre bırakmadı. Öyle ki nasıl çekeceğimi bilemiyordum. » s. 14	« Ufak tefek bir ihtiyardı, yakasında <i>Légion d'honneur</i> madalyası vardı. Berrak gözleriyle bana baktı. Sonra elimi sıktı, o kadar uzun zaman tuttu ki nasıl geri çekeceğimi bilemedim. » s. 12

Eserin ilk sayfalarında Mersault'nun bir kişiyi tasvir yoluyla bize anlattığı görülüyor, "Légion d'honneur" ifadesi Ç1 ve Ç2 tarafından olduğu gibi bırakılmış olduğunu görüyoruz. Her iki çevirmen için, kuramın anlam ve anlama aşamasını kavradıkları fakat sözcüklerden sıyrma işlemini yapmadıkları ve yeniden

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

ifade etme aşamasını uygulamadıklarını söyleyebiliriz. Anlama aşamasını kavradıklarını şuradan algılıyoruz ; Ç1 "Légion d'honneur nişanı" olarak, Ç2 "Légion d'honneur madalyası" biçiminde dilimize aktardıklarını görmekteyiz. Légion d'honneur ifadesinin Türkçe karşılığı onur nişanıdır. Çevirmenler ifadeyi olduğu gibi aktarmayı tercih etmişlerdir. Diğer bir ifade olan "Puis il m'a serré la main qu'il a gardée si longtemps que je ne savais trop comment la retirer", Ç1 tarafından aktarılan cümlede tam karşılığı görülmemektedir.. Zira Ç1'de elini bırakma ifadesi tutmak eyleminin yerine geçmemektedir. Ç2 bu ifadeyi o kadar uzun zaman tuttu ki şeklinde dilimize aktararak daha doğru bir algısal yaklaşım getirmiş olduğunu görmekteyiz. Sonuç olarak Ç1 aktarım esnasında uygun olarak görülen bir aktarım yaptığı gözlenmişken Ç2 ise eşdeğer bir aktarım yapmıştır.

ÇİZGE 2

KM	Ç1	Ç2
« Presque toutes les femmes portaient un tablier et le cordon qui les serrait à la taille faisait encore ressortir leur ventre bombé. Je n'avais encore jamais remarqué à quel point les vieilles femmes pouvaient avoir du ventre. Les hommes étaient presque tous très maigres et tenaient des cannes. Ce qui me frappait dans leurs visages, c'est que je ne voyais pas leurs yeux, mais seulement une lueur sans éclat au milieu d'un nid de rides. » s. 9	« Hemen bütün kadınlar önlüklü idiler. Bellerine sıkı sıkıya sardıkları kuşaklar yuvarlak göbeklerini daha da ortaya çıkarıyordu. Yaşlı kadınların böylesine göbek saldıklarını bugüne dek hiç fark etmemiştim. Erkeklerin hemen hepsi siskaydı. Ellerinde birer baston vardı. Yüzlerinde beni şaşırtan şey şuydu : Gözlerini fark edemiyor, yalnız buruşuklar ortasında fersiz bir ışığı seziyordum. » s. 19	« Hemen bütün kadınlar önlük takmıştı, önlüklerin bellerini sıkın kemerleri, karınlarının şişliğini daha da meydana çıkarıyordu. Yaşlı kadınların böylesine göbekli olabileceklerine o zamana kadar hiç dikkat etmemiştim. Erkeklerin hemen hepsi çok zayıftı, ellerinde baston vardı. Yüzlerinde beni şaşırtan şey şuydu : Gözlerini görmüyordum da, bir yığın kırışıklığın ortasında fersiz bir ışık görüyordum. » s. 17

Mersault yine bir kişi betimlemesi yapıyor ve kadınların önlük giymiş biçimleriyle görünümünü aktarıyor. Ç1 "Presque toutes les femmes portaient un tablier et le cordon qui les serrait à la taille faisait encore ressortir leur ventre bombé" ifadesini anlam bakımından doğru anlayıp yeniden ifade etme aşamasında kalın puntoyla gösterilen ifadede bir kişinin göbekli ya da göbeğinin şişkin olma durumunu yuvarlak göbekli şeklinde aktarmıştır. Bütün aşamaları yerine getirdiği söylenebilir. Ç2 bu ifadeyi "Hemen bütün kadınlar önlük takmıştı, önlüklerin bellerini sıkın kemerleri, karınlarının şişliğini daha da meydana çıkarıyordu" şeklinde aktararak algısal olarak bu ifadenin tam karşılığı olduğu söylenemez. "Ce qui me frappait dans leurs visages, c'est que je ne voyais pas leurs yeux, mais seulement une lueur sans éclat au milieu d'un nid de rides" ifadesini Ç1 Türkçeye aktarırken "voir" eylemini fark etmek eylemiyle, "éclat" sözcüğünü ışık ve "ride" sözcüğünü de buruşuk şeklinde aktarmayı tercih ediyorken Ç2 görmek eylemi, ışık ve kırışıklık sözcükleriyle aktararak ifade etmiştir. Bunun sonucunda Ç1 sözcüklerden sıyrılma ve yeniden ifade etme aşamasında aynı anlamı veren eşanlamlı bir eylem ve sözcükleri kullanırken Ç2 ise görüldüğü gibi doğrudan karşılıklarını vermeyi tercih etmiştir. Her iki çevirmen için de anlam ve anlama aşamalarını kavradıklarını ve yeniden ifade etme aşamasında farklı sözcükler tercih etmişlerdir.

ÇİZGE 3

KM	Ç1	Ç2
« Je regardais la campagne autour de moi. À travers les lignes de cyprès qui menaient aux collines près du ciel, cette terre rousse et verte, ces maisons rares et bien dessinées, je comprenais maman. Le soir, dans ce pays, devait être	« Ben, dört bir yanımdaki kırlara baktım. Gökyüzüne yakın tepelere kadar uzanan servi dizileri, şu bütün çizgileriyle gözüken seyrek evleri, şu kıvrıklı yeşil toprağı seyrederken, anacığımı anlıyordum. Bugünse, dört bir	« Etrafımdaki kır manzarasına baktım. Göğe, yakın tepelere giden sıra servileri, bu kıvrıklı yeşilli toprağı, bu seyrek ve çizgileri belirgin evleri seyrederken annemi anlıyordum. Bu dolaylarda akşam saati, hüzünlü bir sükun devresi

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

comme une trêve mélancolique. Aujourd'hui, le soleil débordant qui faisait tressaillir le paysage le rendait inhumain et déprimant. » s. 13	yandan taşarak görünümü titreşen güneş, onu sanki acımasız ve ezici hale sokuyordu. » s. 23	gibi olmalıydı herhalde. Bugünse, güneşin taşkın ışınları manzarayı ürpertip titreterek onu yabani ve yorucu bir hale sokuyordu. » s. 21
---	---	--

Ç1 "maman" sözcüğünü anacığım şeklinde erek kültüre uygun biçimde aktarırken Ç2 "annem" şeklinde çevirip "maman" sözcüğünün tam karşılığını verse de "maman" ve "ma mère" sözcüklerinde bir ayrımın söz konusu olduğu söyleyenebilir. "Le soir, dans ce pays, devait être comme une trêve mélancolique" ifadesini Ç1 eksiltme yöntemini benimseyerek çıkarmış ve çevirisini yapmamıştır. Ç2 "Bu dolaylarda akşam saati, hüzünlü bir sükun devresi gibi olmalıydı herhalde" şeklinde eşdeğer biçimiyle aktarmıştır. Son cümlede ise iki çevirmen de yeniden ifade aşamalarında erek kültüre uygun aktarım yapmayı tercih etmişlerdir.

ÇİZGE 4

KM	Ç1	Ç2
« À cinq heures, des tramways sont arrivés dans le bruit. Ils ramenaient du stade de banlieue des grappes de spectateurs perchés sur les marchepieds et les rambardes. Les tramways suivants ont ramené les joueurs que j'ai reconnus à leurs petites valises. » s. 19	« Saat beşte tramvaylar gürültü patırtıyla sükün ettiler. Banliyö stadyumlarından, basamaklara tünemiş, kapı demirlerine salkım salkım asılmış seyircileri taşıyorlardı. Arkadan gelenler de oyuncuları getirdiler. Onları ufak çantalarından tanıdım. » s. 29	« Saat 5'te tramvaylar paldır küldür geldiler. Şehrin dışındaki stattan salkım salkım seyirci getiriyorlardı. Sonraki tramvaylar da oyuncuları getirdiler, bunları küçük valizlerinden tanıdım. » s. 27

"À cinq heures, des tramways sont arrivés dans le bruit" ifadesinde Ç1 "bruit" gürültü sözcüğünü ikileme "gürültü patırtı" şeklinde aktarırken Ç2 deyim olan "paldır küldür" ifadesini kullanarak aktarım yapmayı tercih etmiştir. Yine Ç1 "arriver" / "varmak" eylemini art arda gelmek anlamında olan sükün etmek eylemini kullanmayı tercih ederken Ç2 doğrudan anlamı olan gelmek şeklinde karşılığını vermiştir. Her iki çevirmen için de kuramın tüm aşamalarını yerine getirdikleri görülmektedir.

"Ils ramenaient du stade de banlieue des grappes de spectateurs perchés sur les marchepieds et les rambardes" ifadesini Ç1 "Banliyö stadyumlarından, basamaklara tünemiş, kapı demirlerine salkım salkım asılmış seyircileri taşıyorlardı" şekliyle sözcüğü sözcüğüne çeviri yaparak anlamı aktardığı görülmektedir. Ç2 ise "Şehrin dışındaki stattan salkım salkım seyirci getiriyorlardı" şeklinde, ifadeyi sadeleştirerek aktarmayı tercih etmiştir. Her iki çevirmen anlam ve anlama aşamalarını kavrayıp, sözcüklerden sıyrma ve yeniden dile getirme aşamalarında Ç1 kaynak metne sadık kalarak çeviri yapmayı Ç2 ise daha çok anlamı aktarmayı uygun görmüştür.

ÇİZGE 5

KM	Ç1	Ç2
« Nous sommes descendus dans la banlieue d'Alger. La plage n'est pas loin de l'arrêt d'autobus. Mais il a fallu traverser un petit plateau qui domine la mer et qui dévale ensuite vers la plage. » s. 39	« Cezayir banliyösünde otobüsten indik. Kumsal, otobüs durağından uzakta değildi. Ama, kumsala doğru alçalan, denize bakan bir düzlükten geçmek gerekti. » s. 54	« Cezayir'in dışında bir yerde otobüsten indik. Denize gireceğimiz kumsal, otobüs durağından pek uzak değildi. Fakat denize bakan ve kıyıya doğru inen yüksekçe bir düzlükten geçmek gerekiyordu. » s. 50

"Nous sommes descendus dans la banlieue d'Alger" tümcesinde Ç1 kaynak dilden hedef dile geçmiş olan "banlieue" banliyö sözcüğünü doğrudan aktarmayı tercih etmiş. Ç2 ise banliyö sözcüğünü açarak anlamsal biçimini aktararak sözcüklerden sıyrma ve yeniden dile getirme aşamasını yerine getirmeyi tercih etmiştir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

"La plage n'est pas loin de l'arrêt d'autobus" tümcesinde Ç1 ; "kumsal, otobüs durağından uzakta değildi" aktarımıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yaparken Ç2 ; "denize gireceğimiz kumsal, otobüs durağından pek uzak değildi" şeklinde aktararak anlatımı açıklayıcı kılmaya yönelik bir aktarım yaptığımızı görmekteyiz. Sonuç olarak Ç1 aktarım esnasında uygun olarak görülen bir aktarım yaptığı gözlenmişken Ç2 ise eşdeğer bir aktarım yapmıştır.

ÇİZGE 6

KM	Ç1	Ç2
« À ce moment, Raymond a dit à Masson quelque chose que j'ai mal entendu. Mais j'ai aperçu en même temps, tout au bout de la plage et très loin de nous, deux Arabes en bleu de chauffe qui venaient dans notre direction. » s. 42	« O sırada, Raymonds, Masson'a birşeyler söyledi. Ne dediğini pek işitmedim. Ama aynı anda, kumsalın bir ucunda, bizden uzakta mavi tulumlu iki fellah gözümüze ilişti. Bize doğru geliyorlardı. » s. 57	« O sırada Raymond, Masson'a bir şey söyledi, ama iyice işitemedim. Fakat aynı anda kumsalın en sonunda ve bizden çok uzakta, mavi tulum giymiş iki Arap'ın bize doğru geldiğini gördüm. » s. 53

"Mais j'ai aperçu en même temps, tout au bout de la plage et très loin de nous, deux Arabes en bleu de chauffe qui venaient dans notre direction" tümcesinde Ç1 "ama aynı anda, kumsalın bir ucunda, bizden uzakta mavi tulumlu iki fellah gözümüze ilişti" şeklinde aktararak Arapları betimleyerek onların çiftçi sınıfından insanlar olduğunu vurgular. Lakin Ç2 "fakat aynı anda kumsalın en sonunda ve bizden çok uzakta, mavi tulum giymiş iki Arap'ın bize doğru geldiğini gördüm" şeklinde doğrudan etnik kökeni yazarak aktarma yapmıştır. Sonuç olarak Ç1 aktarım esnasında uygun olarak görülen bir aktarım yapmışken Ç2 ise eşdeğer bir aktarım yapmıştır.

ÇİZGE 7

KM	Ç1	Ç2
« Il s'est assis sur le lit et m'a expliqué qu'on avait pris des renseignements sur ma vie privée. On avait su que ma mère était morte récemment à l'asile. On avait alors fait une enquête à Marengo. Les instructeurs avaient appris que « j'avais fait preuve d'insensibilité » le jour de l'enterrement de maman. » s. 51	« Özel hayatım üstüne bilgi edinmişler, annemin de geçenlerde İhityarlar Yurdu'nda öldüğünü öğrenmişler. Marengo'da soruşturma yapmışlar. Soruşturmayı yapanlar, anacığının gömüldüğü gün, "duygusuz davrandığımı" saptamışlar. » s. 65	« Özel hayatım hakkında bilgi toplandığını anlattı. Annemin geçenlerde bakımevinde öldüğünü biliyorlarmış. Buun üzerine, Marengo'da bir soruşturma yapmışlardı. Soruşturmayı yapanlar, annemin gömüldüğü gün benim, "katı yürekliliğimi gösterir şekilde" davranmış olduğumu öğrenmişlerdi. » s. 62

"Les instructeurs avaient appris que « j'avais fait preuve d'insensibilité » le jour de l'enterrement de maman" ifadesinde Ç1 "soruşturmayı yapanlar, anacığının gömüldüğü gün, "duygusuz davrandığımı" saptamışlar" şeklinde çevirerek duyarsız sözcüğüne yakın anlamlı olan duygusuz sözcüğünü kullanarak çevirmeyi tercih etmiştir. Ç2 ise "soruşturmayı yapanlar, annemin gömüldüğü gün benim, "katı yürekliliğimi gösterir şekilde" davranmış olduğumu öğrenmişlerdi" ifadesiyle duyarsız olma eylemini katı yüreklilik biçiminde aktarmayı yeğlemiştir. Her ne kadar aktarımlarda farklı sözcükler kullanılmış olsa da çevirmenler anlam ve anlama bağlamlarında kurama uygun hareket etmişlerdir. Sonuç olarak Ç1 aktarım esnasında uygun olarak görülen bir aktarım yaparken Ç2 ise eşdeğer bir aktarım yapmıştır.

ÇİZGE 8

KM	Ç1	Ç2
« Dans l'obscurité de ma prison roulante, j'ai retrouvé un à un, comme du fond de ma fatigue, tous les bruits familiers d'une ville que j'aimais et d'une certaine heure où	« Tekerlekler üzerinde kayan zindanımın karanlığında, yorgunluğumun ta derinliklerinden gelişmişesine, sevdiğim bir kentin, kendimi memnun hissettiğim belli bir	« Arabanın karanlığı içinde ve duymakta olduğum yorgunluğun derinliklerinde, sevdiğim bir şehrin ve günün bir saatinin bütün alışılmış gürültülerini birer birer tekrar bulur oldum, günün o

Adres

Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

il m'arrivait de me sentir content. » s. 76	saatin bütün bu alışılmış gürültülerini eskisi gibi, bir bulur gibi oldum. » s. 94	saatinde bazen kendimi memnun hissettiğim de olurdu. » s. 89
---	--	--

Kaynak metin virgüllerle ayrılmış tek bir cümleden oluşmaktadır. Mersault içinde bulunduğu tinsel durumunu iç sesiyle ifade etmektedir. Ç1 ve Ç2 kuramın dört aşamasını da yerine getirmiştir. Eşdeğerlik ve uygunluk açısından ele alınacak olursa Ç1, kaynak metne bağlı kalarak uygun bir çeviri yaptığı Ç2'nin ise bağlamı özümseyip hedef metne uygun bir çeviri yaparak eşdeğerlik sağladığı görülmektedir.

ÇİZGE 9

KM	Ç1	Ç2
« Le fond de sa pensée, si j'ai bien compris, c'est que j'avais prémédité mon crime. Du moins, il a essayé de le démontrer. Comme il le disait lui-même : « J'en ferai la preuve, messieurs, et je la ferai doublement. Sous l'aveuglante clarté des faits d'abord et ensuite dans l'éclairage sombre que me fournira la psychologie de cette âme criminelle. » s. 77	« İyi anlayabildimse, savcının ana düşüncesi şuydu : Sözde ben bu cinayeti önceden tasarlamışım. Hiç değilse kanıtlamaya çalıştığım buydu. Kendisi de söylüyordu zaten : "Bunu kanıtlayacağım. Önce olayların göz kamaştırıcı ışığı, sonra da bu caninin ruh durumunun bana vereceği donuk ışık altında..." » s. 96	« Anladığıma göre, Savcı'nın ana düşüncesi, benim cinayeti önceden tasarlamış olduğumdu. En azından kanıtlamaya çalıştığım buydu. "Bunu ispat edeceğim, hem de misliyle edeceğim. Önce olayların göz kamaştırıcı ışığı altında, sonra da bu caninin ruh psikolojisinin bana vereceği loş ışık altında," diyordu. » s. 91

"Le fond de sa pensée, si j'ai bien compris, c'est que j'avais prémédité mon crime" ifadesinde Ç1 "İyi anlayabildimse, savcının ana düşüncesi şuydu : Sözde ben bu cinayeti önceden tasarlamışım" cümlesiyle aktarım sağlamış, "le fond de sa pensée" ifadesini "sözde" kelimesiyle vermeye çalışmıştır. Buna karşılık Ç2 bu ifadeye değinmemiştir fakat anlamda herhangi bir kopukluğa da sebep olmamıştır.

"J'en ferai la preuve, messieurs, et je la ferai doublement" ifadesini bu sefer Ç2 "bunu ispat edeceğim, hem de misliyle edeceğim" diyerek anlamsal bir çeviri yapmıştır. Ç1 ise bu cümleyi atlayarak anlam kaybına neden olmuştur. Bu nedenle Ç1 anlam ve anlama aşamalarını tamamlamış olsa da yeniden dile getirme aşamasında eksilteli çeviri yapmıştır.

ÇİZGE 10

KM	Ç1	Ç2
« Je vous demande la tête de cet homme, a-t-il dit, et c'est le coeur léger que je vous la demande. » s. 80	« Sizden bu adamı ölüme mahkum etmenizi istiyorum, " dedi. "Bunu tam bir kalp huzuru ile istiyorum. » s. 99	« Sizden bu adamın başını istiyorum ve bunu gönül rahatlığıyla istiyorum. » s. 93

"Je vous demande la tête de cet homme..." ifadesini Ç1, "Sizden bu adamı ölüme mahkum etmenizi istiyorum" şeklinde aktararak sözcüğü sözcüğüne değil bağlama göre çeviri yapmıştır. Ç2 ise "Sizden bu adamın başını istiyorum" diye çevirerek kaynak metne bağlı bir aktarım yapmıştır.

ÇİZGE 11

KM	Ç1	Ç2
« Ce qui m'intéresse en ce moment, c'est d'échapper à la mécanique, de savoir si l'inévitable peut avoir une issue. On m'a changé de cellule. » s. 85	« Beni şu anda ilgilendiren şey, içinde bulunduğum çarktan kurtulmak, önüne geçilmez gibi görünen şeyin bir çıkar yolu olup olmadığını bilmek. » s. 98	« Beni şu anda ilgilendiren şey, idam makinesinden yakamı sıyırmak, bu önüne geçilmez sonucun bir kurtuluş yolu olup olmadığını bilmek. » s. 74

"Ce qui m'intéresse en ce moment, c'est d'échapper à la mécanique..." ifadesinde Ç1, "Beni şu anda ilgilendiren şey, içinde bulunduğum çarktan kurtulmak" şeklinde çevirmiş ve bağlama soyut bir anlam yüklemiştir. "La mécanique" kelimesiyle, o zamanlar idamda kullanılan giyotin makinesi

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

çağrıştırılırken, Ç1 bu anlamıyla aktarım yapmayıp içinde bulunduğu tüm durumu aktarmayı tercih eden çarktan kurtulmak ifadesini kullanmıştır. Ç2 ise "ıdam makinesinden yakamı sıyırmak" ifadesiyle giyotin makinesine gönderme yapmaktadır.

ÇİZGE 12

KM	Ç1	Ç2
« J 'avais tort de me laisser aller à ces suppositions parce que, l'instant d'après, j'avais si affreusement froid que je me recroquevillais sous ma couverture. Je claquais des dents sans pouvoir me retenir. » s. 86	« Böyle şeyleri kurduğuma iyi etmiyordum. Çünkü, az sonra öylesine fena üşüdüm ki, yorganımın altında büzülüp kaldım. Dişlerim birbirine vuruyordu, bir türlü önleyemiyordum bunu. » s. 106	« Kendimi bu gibi düşüncelere kaptırmakla iyi yapmıyordum, çünkü sonradan o kadar üşüyordum ki, battaniyemin altında dertop oluyordum. Kendime engel olamıyordum, dişlerim birbirine çarpıyordu. » s. 100

Mersault yine içinde bulunduğu tinsel durumu ifade etmektedir. Ç1 ve Ç2 kuramın dört aşamasını da yerine getirmiştir. Eşdeğerlik ve uygunluk açısından ele alınacak olursa Ç1'in, kaynak metne bağlı kalarak uygun bir çeviri yaptığını Ç2'nin ise bağlamı özümseyip hedef metne uygun bir çeviri yaparak eşdeğerlik sağladığı söylenebilir.

ÇİZGE 13

KM	Ç1	Ç2
« L'ennuyeux, c'est qu'il fallait rendre moins fougueux cet élan du sang et du corps qui me piquait les yeux d'une joie insensée. Il fallait que je m'applique à réduire ce cri, à le raisonner. » s. 89	« İşin can sıkıcı yanı, gözlerime çılgın bir sevinç halinde batan kanımın ve vücudumun atılımlına gem vurmam gerekmesiydi. İçimdeki çığılı bastırmaya, onu yatıştırılmaya çalışmalydım. » s. 109	« İşin en can sıkıcı tarafı, kanımın ve vücudumun, gözlerimi delice bir sevinçle iğneleyen atılışını dizginlemek zorunda oluşumdu. Bu haykırışı alçaltmaya, ona çekidüzen vermeye çalışmam gerekiyordu. » s. 103

Mersault yine içinde bulunduğu tinsel durumu ifade etmektedir. Ç1 ve Ç2 kuramın dört aşamasını da yerine getirmiştir. Eşdeğerlik ve uygunluk açısından ele alınacak olursa Ç2, kaynak metne bağlı kalarak uygun bir çeviri yaptığı Ç1'in ise bağlamı özümseyip hedef metne uygun bir çeviri yaparak eşdeğerlik sağladığı söylenebilir.

4. Sonuç

Çalışmaya konu olan *Yabancı* adlı romanın Türkçe çeviri metinleri, Danica Seleskovitch ve Marianne Lederer tarafından öne sürülen Yorumlayıcı Çeviri Kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Yorumlayıcı çeviri kuramı, çeviri sürecinde çevirmenin metni nasıl algıladığı ve anladığı üzerine odaklanır. Bu kurama göre, çeviri sadece dil bilgisine dayalı mekanik bir işlem değildir; aynı zamanda metnin bağlamını, yazarın niyetini ve hedef dildeki kültürel öğeleri dikkate almayı gerektirir. Yorumlayıcı çeviri kuramı, çevirinin sadece kaynak dildeki sözcüklerin hedef dile doğrudan çevrilmesi olmadığını savunur. Bunun yerine, çevirmenin kaynak metni anlaması, yorumlaması ve bu anlamı hedef dilin okuyucusuna en uygun şekilde aktarması gerekmektedir. Bu süreçte, çevirmen metnin anlamını, tonunu ve biçimini korumaya çalışırken, aynı zamanda hedef dilin konuşurlarının kültürel ve dilbilimsel beklentilerini de göz önünde bulundurur.

Bu kuram, çevirinin sadece dilsel bir işlem olmadığını, aynı zamanda kültürler arası bir iletişim ve anlam aktarımı süreci olduğunu vurgular. Çevirmenin rolü, metni anlamak, yorumlamak ve hedef dildeki okuyucuya en uygun biçimde sunmak olarak görülür. Bu nedenle, çevirmenin hem kaynak hem de hedef dillerde derin bir bilgiye ve kültürel duyarlılığa sahip olması beklenir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Buna göre metinler, iki ulamda sınıflandırılmıştır. Eşdeğer görülen ve uygun olarak görülen çeviri. Eşdeğer bir çeviri olarak kabul edilen çeviri türü ; erek dilin dilsel ve kültürel öğelerini gözeterek yapılan bir aktarımdan uygun olarak kabul edilen çeviri de, kaynak metnin dilsel özelliklerine sadık kalınarak gerçekleştirilen bir aktarımdır.

İnceleme örneklerinden yola çıkarak Ç1 ve Ç2'de, yapıtların Türkçeye düzgün bir biçimde aktarıldığı gözlenmiştir. Çeviriler arasında küçük farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Her iki çevirinin de aynı dönemlere denk gelmesi nedeniyle dilsel aktarım açısından çok fazla fark görülmemiştir. Bu kapsamda çeviri metinlerinin incelenmesi sonucunda Ç1'in uygun çeviri yaptığı gözlemlenirken, Ç2'nin eşdeğer olarak çeviri yaptığı gözlemlenmiştir. Çeviri metinleri kaynak veya erek dil ile kültüre çok yakın olsalar bile aksi durum da söz konusu olabileceği her daim dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

- Albir, A. H. (2005). La théorie interprétative de la traduction-sa place en traductologie. F. Israël & M. Lederer (Ed.), La théorie interprétative de la traduction I - genèse et développement içinde (s.163-193). Paris : Lettres modernes minard.
- Camus, Albert. (1942). L'Étranger. Édition du groupe « Ebooks libres et gratuits »
- Camus, Albert. (2008). Yabancı. Can Yayınları
- Camus, Albert. (2015). Yabancı. Can Sanat Yayınlar
- Delisle, J. (1980). L'Analyse du discours comme métohdde de traduction. Ottawa : Éditions de l'Université d'Ottawa.
- Delisle, J. (1980). Réflexions sur l'historiographie de la traduction et ses exigences scientifiques. Équivalences., 26(2), 21-44(1980).
- Delisle, J. (1984). Réflexions sur l'historiographie de la traduction et ses exigences scientifiques. Équivalences., 26(2), 21-64(1984).
- Guidère, Mathieu : Introduction à la traductologie. Penser la traduction : hier, aujourd h' ui, demain. De Boeck, Paris, 2010.
- Lederer, M. (1994). La traduction aujourd'hui : Le modèle interprétatif. Paris : Hachette.
- Lederer, M. (2005). Théorie Interprétative de la Traduction : Genèse et développement. Paris. Lettres Modernes. Minard.
- Lederer, M. (2006). La théorie interprétative de la traduction ; origine et évolution. Qu'est-ce que la traductologie., 37-52(2006).
- Raková, Z. (2014). Théories, approches et modèles de la traduction au XXe siècle. Les théories de la traduction., 57-142 (2014).
- Seleskovitch, D., & Lederer, M. (2001). Principes et méthodes de l'enseignement de l'interprétation. Interpréter pour traduire. Paris : Didier Érudition.
- Tekin, N. (2015). Yaşar Kemal'in "Yılanı Öldürseler" Adlı Romanının Fransızcaya Çevirisindeki Kültürel Aktarımın Yorumlayıcı Anlam Kuramına Göre İncelenmesi. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(10), 139-151.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124